

Biblioteksplan Mölnådal 2024 - 2027

<i>Styrdokument Strategi</i>	<i>Beslutat av Kommunfullmäktige, 2024-05-15 § 109 dnr KS 00432/2023</i>	<i>Gäller från och med 2024-01-01</i>
<i>Ansvarig Kultur- och fritidsförvaltningen</i>	<i>Gäller för Mölnåls stad</i>	<i>Senast reviderad 2024-01-01</i>

sid.

Innehåll

Inledning	3
Grundläggande perspektiv och förhållningssätt för folk- och skolbibliotek	3
Olika biblioteksverksamheter	5
Biblioteksverksamheternas verktyg	5
Folkbiblioteksverksamhetens grunduppdrag	7
Fokusområden för folkbibliotek	8
Öka tillgången till folkbiblioteksverksamhet	8
Stödja det demokratiska samtalet.....	8
Främja och stimulera läsandet bland barn och unga	9
Stärka användningen av digitala verktyg och tjänster.....	10
Bidra till jämlik folkhälsa.....	10
Folkbibliotekens roll i tider av kris	10
Skolbiblioteksverksamhetens grunduppdrag	11
Fokusområden för skolbibliotek	11
Likvärdig tillgång till skolbibliotek.....	12
Öka integration mellan skolbiblioteksverksamhet och övrig pedagogisk verksamhet	12
Stärka elevers digitala kompetens	13
Stärka elevers läsförmåga.....	13
Samverkan	14
Överenskommelse eller avtal om annat uppdrag	14
Uppföljning av biblioteksplanen	14

Inledning

Bibliotekslagen (SFS 2013:801) fastställer syftet med biblioteksverksamhet.

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning”

Biblioteksplan Mölndal 2024 - 2027

- tydliggör bibliotekens ansvar, uppdrag och organisation med utgångspunkt av bibliotekslag och skollag
- pekar på identifierade fokusområden och strategiska vägval för utveckling inom respektive biblioteksverksamhet för de kommande 4 åren

Biblioteksplanen förhåller sig till

- Bibliotekslagen
- Skollagen och läroplaner
- Strategi för ett starkt biblioteksväsen 2022 - 2025 (nationell biblioteksstrategi antagen av regeringen)
- Olika styrdokument i Mölndals stad, t ex
  - Integrationsstrategi, Mölndals stad
  - Social hållbarhet i Mölndals stad. Ramverk för gemensamt fokus och fortsatt utvecklingsarbete.

Bibliotekslagen fastställer att kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet inom det allmänna biblioteksväsendet, det vill säga folk- och skolbibliotek.

Biblioteksplanen är en politisk strategi, antagen av kommunfullmäktige i Mölndal.

- Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för folkbiblioteksverksamheten.
- Skolnämnden ansvarar för skolbiblioteksverksamheten i de kommunala grundskolorna.
- Utbildningsnämnden ansvarar för skolbiblioteksverksamheten i de kommunala gymnasieskolorna.

Biblioteksverksamheterna har, inom giva ekonomiska ramar, ett bestämmande inflytande över innehållet och utbudet med stöd av lagar och stadens styrdokument.

Mölndals första biblioteksplan beslutades av kommunfullmäktige 2015. Den slog fast att biblioteksplaner antas av kommunfullmäktige och revideras efter 4 år. Biblioteksplan Mölndal 2024 - 2027 ersätter Biblioteksplan Mölndal 2020 - 2023.

Grundläggande perspektiv och förhållningssätt för folk- och skolbibliotek

Mänskliga rättigheter och barns rättigheter

De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. Mölndals stad har, precis som andra kommuner, ansvar för att de mänskliga fri- och rättigheter efterlevs och inte kränks inom de verksamheter som kommunen ansvarar för. Staden styrs enligt principen om allas människors lika värde.

Barnkonventionens syfte är att garantera alla barn deras mänskliga rättigheter. Den bygger på 4 grundpelare som biblioteksverksamheterna ska värna om:

- Barns rätt att inte diskrimineras (artikel 2)
- Bedöma och beakta barns bästa (artikel 3)

- Barns rätt till liv och utveckling (artikel 6)
- Barns rätt till delaktighet och inflytande (artikel 12)

Tillgänglighet

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken vara tillgängliga för alla utifrån vars och ens förutsättningar. Tillgänglighet som begrepp kan tillämpas på många olika sätt i en biblioteksverksamhet.

- fysisk tillgänglighet handlar om bibliotekslokalens utformning
- digital tillgänglighet handlar om hur webbsida och digitala medier är utformade
- anpassade medier för personer med syn- eller läsnedsättning
- tillgänglighet inom andra biblioteksrelevanta områden, exempelvis inkluderande program, aktiviteter och bemötande

Delaktighet

För att biblioteksverksamheterna ska vara angelägna och relevanta, ska bibliotekens användare få möjlighet att återkommande och systematiskt kunna påverka och ha inflytande över utbudet.

Likvärdig biblioteksverksamhet

Likvärdighet är ett jämlikhetsbegrepp och betyder i detta sammanhang att alla ska ha möjlighet att använda biblioteken och dess verksamhet, oberoende av geografiskt avstånd, sociala eller ekonomiska förhållanden. Likvärdighet är inte det samma som ”lika för alla”. Likvärdighet skapar strukturer för att alla ska delta på lika villkor. Bibliotekslagen lyfter särskilt fram prioriterade grupper som biblioteken behöver ha speciellt fokus på:

- barn och ungdomar
- personer med funktionsnedsättning
- nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska

Hållbarhet

De olika dimensionerna av hållbar utveckling är den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga. Alla behövs för att förverkliga FN:s 17 hållbarhetsmål (Agenda 2030). En viktig princip som genomsyrar agendan är att ”ingen ska lämnas utanför” och handlar om att göra aktiva val för att nå grupper som lever i utsatthet, är diskriminerade eller exkluderade. Biblioteken ska ge möjlighet för alla att ta del av utbudet på likvärdiga villkor och ingå i sociala sammanhang.

En annan princip är att minimera klimatpåverkan. Det berör vad biblioteksverksamheterna internt kan göra, men också hur biblioteken kan skapa förutsättningar för andra att agera klimatsmart.

Digitalisering

Begreppet står för verksamhetsutveckling där delar av processen innehåller digital teknik. Digitalisering genomsyrar hela samhället och påverkar hur bibliotekens användare upplever och tar sig an information och tjänster. I biblioteksverksamheten ska digitalisering för effektivisering och verksamhetsförbättring övervägas i allt utvecklingsarbete.

Olika biblioteksverksamheter

Folkbiblioteksverksamhet	Skolbiblioteksverksamhet
Innehållet styrs av bibliotekslagen	Innehållet styrs av skollagen och kurs- och läroplaner
Knuten till kultursektorn, tillgänglig på fritiden, bygger på frivillighet och personliga intressen	Knuten till utbildningssektorn, tillgänglig under skoltid och elevernas behov att klara sina mål
Kulturverksamhet där många människor rör sig eller är boende, ofta i centrumbildningar	Pedagogisk funktion i skolmiljö, en integrerad del av skolans pedagogiska verksamhet
Arbetar enligt statens och kommunens kultur- och fritidspolitiska mål	Arbetar enligt skolans mål
Tillgänglig för alla på samma villkor och med samma servicenivå	Tillgänglig för skolans elever och personal
Erbjuder ett brett och allsidigt medieutbud enligt medborgarnas önskemål och behov	Erbjuder ett medieutbud som är anpassat till skolans elever och kurs- och läroplanernas innehåll
Utbud av program, metoder och arbetssätt som riktar sig till alla	Metoder och arbetssätt utgår från skolans behov och riktar sig till elever och personal som en del av skolans pedagogiska resurs
Folkbibliotekens medarbetare är kulturarbetare som utför folkbiblioteksverksamhetens uppdrag	Skolbibliotekens medarbetare är medpedagoger och ingår i skolans pedagogiska personal och utför skolbiblioteksverksamhetens uppdrag

Biblioteksverksamheternas verktyg

Biblioteksverksamheterna i Mölndal har en uppsättning verktyg för att uppfylla sina respektive uppdrag. Dessa kan se olika ut på olika bibliotek och det kan finnas olika behov av att utveckla verktygen.

- **Professionen**

Bibliotekens medarbetare i Mölndal bidrar till lärande och nya perspektiv samt inspirerar till läsning och berättande.

På folkbiblioteken arbetar fackutbildade bibliotekarier tillsammans med biblioteksassistenter och stödpersoner. Den samlade kompetensen kan behöva kompletteras med annan akademisk bakgrund, särskilt inom kommunikation och projekt- och processledning.

En välfungerande skolbiblioteksverksamhet har medarbetare som medvetet, strategiskt och påläst kan sätta sig in i skolledares, pedagogers och elevers perspektiv. I Mölndal ansvarar medarbetare med olika kompetens- och erfarenhetsbakgrund för skolbiblioteksverksamheten. På grundskolan har vissa skolor skolbibliotekarier som är fackutbildade och kompletterar lärarnas kompetens. Andra skolor, inklusive gymnasieskolorna, har skolbiblioteksansvariga, vanligtvis lärare eller fritidspersonal som har hela eller delar av skolbiblioteksuppdraget i sin tjänst.

- **Program och aktiviteter**

Medarbetare i skolbiblioteksverksamheten genomför pedagogiska aktiviteter i klassrum, digitalt eller i skolbiblioteket för att uppfylla skolbiblioteksuppdraget.

Utifrån folkbiblioteksuppdraget gör folkbiblioteken urval, planerar och genomför program och aktiviteter präglade av allsidighet och kvalitet och anpassade efter användarnas behov. Syftet är att skapa grund för samtal, lärande och inspirera till läsning. Folkbiblioteken hyr också ut lokal till aktiviteter utan att vara arrangör/medarrangör och som inte är en del av bibliotekens utbud.

- **Medier**

Mölnalds biblioteksverksamheter erbjuder medier i olika tekniska format och genrer. Utbudet bygger på det vidgade textbegreppet och erbjuder förutom det skrivna och talade ordet, även bild, film och ljud. Ett bibliotek varken kan eller ska tillhandahålla all media – ett urval måste göras utifrån det uppdrag som respektive bibliotek har och som är anpassat till användarnas behov. Det innebär att medierna även ska vara tillgänglig för personer med olika funktionsnedsättningar och på olika språk.

Skolbiblioteken anpassar sitt medieutbud till skolans undervisning. Folkbibliotekens utbud ska vara präglad av allsidighet och kvalitet enligt bibliotekslagen. Allsidighet innebär att användaren hittar det breda, det smala och det efterfrågade och med kvalitet menas att biblioteksmedarbetare gör bedömningar utifrån innehållsmässig, redaktionell och teknisk kvalitet. Kvalitet kan bedömas olika beroende på sammanhang och avsikt.

E-media är en mindre del av den totala utlåningen i Mölnald men ökar ständigt.

Folkbiblioteken är beroende av ett fåtal leverantörer som tillhandahåller innehållet och infrastrukturen för nerladdningar. Prissättningsmodeller baseras på antal nerladdade titlar. För skolbibliotek finns andra avtal och prismodeller.

- **Biblioteksrum**

Biblioteksrummet är platsen för gemenskap, upplevelser och skapande men också för lugn och ro, lärande och studier. Rummet behöver därför vara attraktivt, rätt placerat och funktionellt och uppfattas som tryggt. Utformningen varierar mellan olika bibliotek i Mölnald och bidrar till att utföra uppdraget.

För vissa elever är skolbiblioteket det enda bibliotek man regelbundet besöker. Därför kan tillgång till ett fysiskt skolbibliotek ha en särskilt viktig roll som en kreativ språkmiljö som uppmuntrar till läsning och upptäckarglädje, där det är fritt och tillåtet att själv kunna bläddra i och välja litteratur.

Digital biblioteksmiljö är en förlängning av den fysiska biblioteksverksamheten och ett sätt att möta nya och andra användare.

- **Digitala verktyg**

All biblioteksverksamhet kräver digitala verktyg. Det viktigaste är ett bibliotekssystem för katalog och cirkulation. I Mölnald har folkbiblioteken ett bibliotekssystem som kopplas samman med andra nationella system och som effektiviserar inköp. Vissa skolbibliotek har ett bibliotekssystem, andra har inte infört detta än. Självbetjäningssystem för utlån och återlämning frigör personalresurser för att arbeta med innehållet i biblioteksverksamheten. Användarvänliga digitala e-tjänster underlättar för biblioteksanvändarna att ta del av bibliotekens service och utbud.

Användarnas tillgång till teknik och datorer på biblioteken i kombination med stöd och handledning, är en förutsättning för att uppfylla uppdragen om digital kompetens.

Folkbiblioteksverksamhetens grunduppdrag

Folkbibliotekens uppdrag utgår från bibliotekslagen och Mölndals stads styrdokument

Vara samhällets öppna rum (Mötesplatsuppdraget)

Sociala sammanhang är viktiga för välbefinnandet och hälsan hos människor i olika livssituationer. På folkbiblioteken möts människor med olika bakgrund och från olika generationer. Det bidrar till integration och ökar tilliten mellan människor och känslan av samhörighet i samhället. På biblioteken kan man vistas som ensam bland andra eller för att träffas och umgås.

Folkbiblioteken ska:

- ha bästa möjliga öppettider utifrån givna resurser
- erbjuda attraktiva och trygga miljöer
- främja möten mellan grupper och generationer

Stärka demokratin (Demokratiuppdraget)

Folkbibliotekens yttersta syfte är att verka för det demokratiska samhällets utveckling. Fri åsiktsbildning och en dialog där många olika röster kommer till tals är demokratins livsluft. Den demokratiska dialogen behöver grundas i kunskap och fakta om hur samhället verkligen ser ut, utan att relatera till fördomar eller rädslor.

Folkbiblioteken ska:

- bidra till informationsförsörjning så att var och en kan känna sig välinformerad, engagerad och kompetent för att ta ställning
- erbjuda arenor där deltagarna skapar innehåll i samtal, debatter, möten och dialoger i aktuella samhällsfrågor

Medverka till livslångt lärande (Kunskapsuppdraget)

För att vara anställningsbar, kunna styra sina livsval, följa med den tekniska utvecklingen och kunna leva i kulturell mångfald behövs ständigt ny kunskap. Alla förväntas ta ett ansvar för sitt lärande och det ställs krav på ett lärande genom hela livet.

Folkbiblioteken ska:

- bidra till barns, ungas och vuxnas lärande på fritiden. Ett lärande som är självledande, ständigt pågående, som drivs av lust och egen motivation
- verka för att öka kunskapen om informationsteknik, det digitala samhället och stärka tryggheten och användandet av digitala tjänster
- vara en plats för studier för alla som har behov av det i lugn och ro eller tillsammans

Främja läsning och tillgång till litteratur (Läsuppdraget)

Läsning ger upplevelser, väcker förundran och skapar magi. Den utvecklar empati och förståelse för olikheter. Men att kunna läsa är också en förutsättning för att vara en aktiv medborgare och förstå sammanhang och händelser. Läsning bidrar till hälsa genom att ge möjlighet att bearbeta känslor och minnen. Hjärnan aktiveras och för äldre innebär det fler friska år. För barn och unga är läsning nödvändig för språkutvecklingen.

Folkbiblioteken ska:

- ge tillgång till litteratur på olika plattformar, trycka såväl som elektroniska

- bidra till läslust – för barn i förskoleåldern och i förskoleverksamheten, för barns och ungas fritidsläsning och för vuxna.
- främja det frivilliga läsandet utifrån läsarens egna behov och önskemål
- ge möjligheter att skapa, dela och uppleva berättelser genom litteratur och andra kulturella former

Fokusområden för folkbibliotek

Öka tillgången till folkbiblioteksverksamhet

Bakgrund

Folkbiblioteken är en del av Mölndals kulturliv och är tillgängliga för alla. Mölndals folkbibliotek är en del av stadens sociala infrastruktur genom att erbjuda okommersiella, tillgängliga mötesplatser som bidrar till trygga centrummiljöer i stadens tätorter. Med bibliotek i tätorter och mobil biblioteksverksamhet blir Mölndals stad synlig i alla geografiska områden.

Undersökningar visar att användningen av bibliotek har samband med närheten till bostad. Vid ett avstånd som är längre än 1,5 km, sjunker besöken och användningen. I Mölndal finns en struktur med tre fasta folkbibliotek, stadsbiblioteket samt biblioteken i Lindome och Kålleröd. Bokbussen kompletterar med 53 hållplatser och besöks särskilt av barn och grupper med begränsad rörlighet. De fasta biblioteken är tillgängliga 151 bemannade timmar i veckan och ytterligare 57 timmar med meröppetservice på Kålleröds bibliotek dvs öppet utan bemanning för användare med särskilt avtal. Biblioteken, inklusive bokbussen har ca 500 000 besök under ett år.

När staden utvecklas och även dess infrastruktur och samhällsservice, behövs beslut om hur och var folkbiblioteksservice ska erbjudas. Biblioteksservice där människor bor eller rör sig, ger miljövinster och ökar tillgängligheten. Mölndal har få fasta folkbibliotek i nationell jämförelse och mobil biblioteksverksamhet i form av bokbuss är ett kostnadseffektivt alternativ till fasta bibliotek utanför stadens tätorter.

Strategiska vägval

- behålla nuvarande struktur på biblioteksverksamhet med fokus på kärnverksamheten enligt folkbiblioteksuppdraget
- utreda möjligheten att öka biblioteksverksamhetens närvaro i Balltorp
- utreda möjligheter att hämta och lämna media på andra platser än biblioteken (“pickupservice”)
- meröppetservice Lindome bibliotek
- genomföra pop-upverksamhet och annan tillfällig uppsökande verksamhet
- särskilda insatser för att nå grupper som inte använder folkbiblioteken
- öka kännedom om bibliotekens Boken-kommer-verksamhet
- utveckla e-tjänster och det digitala utbudet
- utreda möjligheter till samverkan med skolbiblioteksverksamheter

Stödja det demokratiska samtalet

Bakgrund

Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken verka för det demokratiska samhällets utveckling. Att verka för kunskap om det demokratiska styrelseskicket är en viktig ingång för biblioteken.

Samtal, åsikter och debatt är centrala delar av den demokratiska processen och tillför perspektiv och kunskap. Biblioteken bidrar med tillgång till information och är arenor för offentliga samtal i lokala, regionala, nationella och globala frågor.

Uppdraget att arbeta för det demokratiska samhällets utveckling är enligt lag och ett ställningstagande i sig, men i olika samhällsfrågor ska folkbiblioteksverksamheten i Mölndal vara saklig och opartisk. Yttrandefrihet innebär inte att alla erbjuds utrymme att sprida sina åsikter på alla arenor – biblioteken i Mölndal är en av flera arenor i samhället. Olika arenor har olika principer att förhålla sig till.

På biblioteken råder principen att aktörer i program och aktiviteter ska representera en rörelse, ideologi eller miljö som accepterar en demokratisk samhällsordning. Politiska och ideologiska åsikter får uttryckas av aktörer inom ramen för bibliotekens programverksamhet, förutsatt att inget brott begås enligt svensk lag.

Program och aktiviteter får inte ha ett innehåll som skapar positiva attityder till eller främjar våld, hot, diskriminering, våldsbejakande extremism, rasism eller annan brottslighet.

Strategiska vägval

- prioritera program och aktiviteter som främjar samhällsengagemang och demokrati. Skapa möjlighet till samtal för att jämföra olika åsikter och synpunkter
- särskilt värna barns och ungas rätt till information och att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter (barnkonventionen)
- erbjuda ett brett och aktuellt medieutbud för att kunna ta ställning i olika frågor
- stärka kunskap och förståelse för det svenska samhället och demokratin hos människor som har annan bakgrund än svensk

Främja och stimulera läsandet bland barn och unga

Bakgrund

Barns och ungas läsning är en fråga för hela samhället. Det finns ett tydligt samband mellan läsförmåga och välmående, delaktighet i samhällslivet och upplevelsen av att kunna påverka - alltså ytterst en demokrati- och rättighetsfråga. All forskning visar att läsning är den enskilt viktigaste komponenten för att utveckla barns språk, berika ordförråd, uttrycksförmåga samt för att skapa läslust och öka läsförmågan - allt det som påverkar skolresultat och möjlighet till utbildning senare i livet. Undersökningar visar att cirka 20 % av 15-åringar i Sverige inte når över basnivån i läsförståelse. Socioekonomisk bakgrund, som vårdnadshavares utbildningsbakgrund och resurser, är faktorer som har betydelse för barns och ungas läsintresse och läsförmåga. Unga tillskriver sin läsning olika betydelser beroende på i vilket sammanhang de befinner sig, till exempel ges läsning i skolan en annan betydelse än läsning på fritiden. Kunskap om barns och ungas egna perspektiv på sin läsning och läsutveckling är en viktig utgångspunkt för det läsfrämjande arbetet på folkbiblioteken i Mölndal.

Strategiska vägval

- delta i utvecklingen av Mölndals stads arbete med Litteraturprofilerade förskolor
- fortsätta delta i stadens arbete med Kulturgarantin
- skapa forum för att dela läsoplevelser i sociala sammanhang
- erbjuda medier i olika format för olika typer av läsning
- arbeta med föräldrastöd i samverkan med andra aktörer
- öka medvetenheten om vikten och värdet av att läsa och berätta tillsammans hos vuxna med närhet till barn
- läsfrämjande verksamhet för vuxna – som är barns och ungas läsande förebilder

- stärka läsfrämjande insatser för vissa grupper av barn och unga
  - barn och unga i socioekonomisk utsatthet
  - barn och unga med flerspråkighet
  - barn och unga med funktionsnedsättning

Stärka användningen av digitala verktyg och tjänster

Bakgrund

Digitaliseringen av samhället har nått en punkt där tillgång till och förmåga att använda digitala verktyg är nödvändiga för delaktighet i samhället. Att AI kommer att påverka samhället i grunden är många experter överens om, något som kan komma att fördjupa den digitala klyftan och kräva kunskapshöjande insatser. Ett digitalt utanförskap är svårt att definiera, det handlar om situation snarare än person. Det finns de som inte använder sig av internet eller informationsteknik överhuvudtaget. Många kan uppleva ett digitalt utanförskap trots att man har tillgång till tekniken, men inte kompetens eller trygghet att använda olika digitala tjänster. De allra äldsta i samhället är den grupp som använder internet minst, även om de också har ökat sin användning. Samhällets stora satsning på digitalisering innebär ett osynligt handlednings- och kunskapsstärkande arbete med användarna i fokus, som måste utföras för att det ska vara möjligt att genomdriva digitaliseringsprojekt. Här är folkbiblioteken en stor aktör med en insats som hittills skett utan resursförstärkning.

Strategiska vägval

- öka mölndalsbornas kunskap om hur digitala verktyg och tjänster kan användas – med särskilda insatser för
  - äldre
  - personer med funktionsnedsättning
- stödja barns och ungas källkritiska förhållningssätt

Bidra till jämlik folkhälsa

Bakgrund

Bibliotekens verksamhet tangerar flera dimensioner i folkhälsoarbetet genom sitt grunduppdrag. De är en resurs som kan lyftas fram tydligare i det hälsofrämjande arbetet som arenor för lärande, kultur, delaktighet och rekreation. Genom att handleda i användning av digitala verktyg kan biblioteken stärka mölndalsbornas förmåga att hitta, förstå och använda hälsoinformation och därmed kunna fatta självständiga och kunskapsbaserade beslut för att påverka sin hälsa. Både fack- och skönlitteratur kan påverka förståelse av den egna hälsosituationen och bidra till att förbättra den. Det finns ett starkt samband mellan ofrivillig ensamhet och ohälsa, som biblioteken motverkar genom att erbjuda rum med sammanhang och gemenskap.

Strategiska vägval

- öka medvetenheten om sambandet mellan läsande och hälsa
- använda läsfrämjande metoder som bidrar till ökad hälsa

Folkbibliotekens roll i tider av kris

Med tanke på bibliotekens tillgänglighet på flera platser i staden, trovärdighet och uppdraget att bidra till kunskapsförmedling och informationsförsörjning, kan biblioteken spela en roll i tider av kris i framtiden. Biblioteken kan bidra med att sprida samhällsviktig information (lokal och

nationell) och motverka ryktesspridning – de är naturliga platser för att få information och handledning i källkritik och källtillit.

Biblioteken kan också bidra till beredskap och kriskunskap genom att arbeta med fakta om samhällskriser, överlevnad, första hjälpen och mänskliga rättigheter.

Öppna biblioteken är mötesplatser som i kris kan stå för trygghet och det vardagliga, en plats att träffas, ha informella möten och en plats för staden att nå ut med information. Genom sin mobilitet kan bokbussen bli en tillgång för hela staden i kristider.

- utreda bibliotekens roll i kris och knyta an till krisplaner från andra förvaltningar och funktioner. När rollen har slagits fast, behöver biblioteken utrustas för rollen med teknik, kompetens och beredskapsinsikt

Skolbiblioteksverksamhetens grunduppdrag

Skolbiblioteksverksamhetens uppdrag utgår från skollag och läroplaner och är en del av skolans pedagogiska verksamhet.

Stärka elevers språkutveckling och läsförmåga

Att kunna läsa är en förutsättning för lärande i alla ämnen och för att lyckas väl i skolan.

Skolbiblioteken stärker läskulturen, möter varje elevs enskilda behov och bidrar till att öka elevernas läsförmåga genom att:

- uppmuntra och utveckla elevernas läslust och nyfikenhet i och utanför klassrummet
- skapa och erbjuda kreativa läs- och språkmiljöer

Stärka elevers medie- och informationskunnighet (MIK)

Skolbiblioteken bidrar till fyra aspekter av elevernas digitala kompetens,

- förstå hur digitaliseringen påverkar samhället och individen
- kunna använda och förstå digitala verktyg och medier
- ha ett källkritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik
- kunna lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt med användning av digital teknik

Värna om mångfald och likvärdighet

Skolbiblioteksverksamheten bidrar genom sin funktion i skolans pedagogiska verksamhet till att alla elever på bästa möjliga sätt kan utvecklas utifrån sina förutsättningar, genom att:

- ge introduktion till medier för elever med läsnedsättning
- erbjuda anpassad media för flerspråkiga elever och elever med funktionsnedsättning

Fokusområden för skolbibliotek

Skolbiblioteket är en del av den pedagogiska verksamheten i skolan. Rektor organiserar så att skolbibliotek på olika sätt stärker elevernas utbildning. Under rätt förutsättningar fungerar skolbiblioteket både som ett nav och en motor, inte minst vad gäller läsning och medie- och informationskunnighet. Skolbiblioteken bidrar till goda skolresultat, och verkar för kultur, litteratur och bildning i större bemärkelse.

Det är rektors ansvar att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. Skolbibliotekets verksamhet uppmärksammas i både skolornas och huvudmannens systematiska kvalitetsarbete.

Likvärdig tillgång till skolbibliotek

Bakgrund

Sedan 2011 har alla elever i grundskolan, anpassad grundskola, gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola enligt skollagen rätt till ett skolbibliotek. I Mölndal varierar elevernas tillgång till skolbibliotek under skoldagen och påverkas av varje skolas förutsättningar.

Skolbiblioteken bidrar på olika sätt till elevers lärande och då framför allt till att utveckla elevers läsande. Skolbiblioteken är också en pedagogisk resurs i många andra ämnen och utgör dessutom ett stöd i lärares arbete med att stärka elevers kompetenser i bland annat informationssökning och källkritik.

Strategiska vägval

Skolförvaltningen

Skolförvaltningen har sedan 2023 en handlingsplan för skolbibliotek och ett nätverk är inrättat för skolbibliotekarier och skolbiblioteksansvariga där samtliga skolors skolbiblioteksansvariga ingår. Nätverket syftar till att:

- skapa processer, innehåll och projekt i syfte att öka läslust, medie- och informationskunnighet och för att öka elevernas måluppfyllelse
- arbeta för att eleverna ges likvärdig tillgång till tryckt, liksom digital media

Utbildningsförvaltningen

- genomföra en översyn kring skolbiblioteksverksamheten som beskriver tillgången till fysiska och digitala resurser, bemanning, roller och ansvar
- utifrån översynen utarbeta handlingsplan för skolbiblioteksutveckling
- säkra likvärdig tillgång till såväl digital som tryckt media för alla elever

Öka integration mellan skolbiblioteksverksamhet och övrig pedagogisk verksamhet

Bakgrund

Genom att utveckla en organisation där skolbiblioteken i högre grad samverkar med lärare och elever ges förutsättningar för en ökad måluppfyllelse. Skolbibliotekets verksamhet ingår i skolans arbets- och utvecklingsorganisation.

Strategiska vägval

Skolförvaltningen

- ge förutsättningar för att skolbiblioteksverksamheten är en del av och deltar i den pedagogiska utvecklingen på skolan

Utbildningsförvaltningen

- ge förutsättningar för skolbiblioteken och de som arbetar med skolbibliotekens uppdrag att samarbeta med övrig pedagogisk personal i syfte att stärka elevernas kunskaper och vetenskapliga förhållningssätt

Stärka elevers digitala kompetens

Bakgrund

Skolan har en stor roll i att rusta eleverna för framtiden och lyfta fram digitala perspektiv i utbildningen. I syfte att stärka undervisning i informationssökning och källkritik är samarbete mellan lärare och skolbiblioteken gynnsamt. Detta är en viktig pedagogisk resurs som stödjer lärare och elever i frågor om bland annat informationssökning och källkritik.

Strategiska vägval

Skolförvaltningen

- göra skolbiblioteksverksamheten till en del av den pedagogiska utvecklingen av digital kompetens
- arbeta fram strategier och aktiviteter kring hur skolbiblioteken kan stödja och utveckla elevernas digitala kompetens och medie- och informationskunskap

Utbildningsförvaltningen

- arbeta fram strategier och aktiviteter kring hur skolbiblioteken kan stödja och utveckla elevernas digitala kompetens och medie- och informationskunskap
- skolbiblioteksverksamheten och de som arbetar med skolbibliotekens uppdrag utvecklar elevernas informationskunnighet genom handledning i sökmetoder samt sök-och källkritik

Stärka elevers läsförmåga

Bakgrund

God läsförmåga och lustfyllda läsupplevelser är grundförutsättningar för elevers motivation till fortsatt lärande och för att lyckas med sin skolgång. Även digitala läromedel ställer krav på läsförmåga och läsförståelse för att elever ska tillgodogöra sig dem.

Det finns en tydlig koppling mellan läsförståelse och socioekonomiska förutsättningar. Läsning har betydelse både för elevers språkutveckling och för deras förmåga till fantasi och inlevelse. Skolbiblioteksverksamhet främjar läsning och bildning. Genom att erbjuda en stimulerande miljö och ett varierat utbud av texter stödjer skolbiblioteken skolans läsundervisning.

Skolbiblioteksverksamhet i Mölndal verkar utjämnande genom att omfatta alla elever i det läsfrämjande arbetet. Den ger eleverna möjlighet att läsa texter utifrån sina intressen och erfarenheter och utmanas i sin läsning

Strategiska vägval

Skolförvaltningen

- skapa möjligheter för skolbiblioteken att delta i pedagogisk planering och undervisning av läsfrämjande insatser, läsförmåga och läslust.
- skapa möjligheter för skolbiblioteken att inspirera och bidra med litteratur och annan media till både elev och pedagog
- arbeta fram strategier och aktiviteter kring hur skolbiblioteken kan stödja, stötta och utveckla elevernas läslust och läsförmåga.

Utbildningsförvaltningen

- skapa förutsättningar för skolbiblioteksverksamheten och de som arbetar med skolbibliotekens uppdrag att arbeta med läsfrämjande aktiviteter på alla skolor för att ge elever möjlighet att utveckla sin läslust och språkliga förmåga
- erbjuda alla elever tillgång till relevanta medieresurser, både analoga och digitala
- säkerställa att de fysiska skolbiblioteken inspirerar till läsning och kunskapsinhämtning och bidrar till studiero

Samverkan

Bibliotek samverkar ofta och mycket med olika aktörer, och nya möjligheter uppstår ständigt. Samverkan är en metod, ett sätt att genomföra sitt uppdrag. Det innebär att tillföra sina specifika resurser, kompetens och/eller kunskaper till en uppgift som flera aktörer gemensamt har att genomföra, som jämlikar. Uppgiften ska utgå från respektive verksamhetsuppdrag och ha ett gemensamt uttalat syfte. Samverkan kan innebära att medel och resurser utnyttjas effektivt och den ska ge ett mervärde för mölndalsborna.

Överenskommelse eller avtal om annat uppdrag

Under förutsättning att det finns möjligheter att utföra uppdraget utan stora ingrepp i den ordinarie verksamheten, finns lägen när det mest fördelaktiga för helheten i Mölndals stad, att ett bibliotek utför hela eller delar av ett verksamhetsuppdrag som ägs av någon annan. Ett åtagande av ett uppdrag är alltid förknippat med utökade personalresurser. Att inrätta nya tjänster för att utföra någon annans uppdrag är ett risktagande och kräver en överenskommelse över en längre tid. Varje verksamhet bär sitt ansvarsområdes kostnader och därför ska en intern skriftlig överenskommelse finnas.

Avtal om biblioteksverksamhet kan ingås med verksamheter utanför Mölndals stad som organisation. Liksom med interna överenskommelser ska detta ske under förutsättning av att det finns möjligheter att utföra uppdraget utan att det kräver stora ingrepp i den ordinarie verksamheten eller risktaganden som kan få konsekvenser i framtiden.

Såväl avtal som interna skriftliga överenskommelse ska vara tydliga med vad som ska utföras och med vems ekonomiska resurser.

Uppföljning av biblioteksplanen

Kungliga biblioteket följer upp biblioteksplaner tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna. Skolinspektionen ansvarar för tillsyn av skolbiblioteken.

Biblioteksplaner i Mölndal antas av kommunfullmäktige. Respektive facknämnd ansvarar för utveckling av sin respektive biblioteksverksamhet. Facknämnderna ansvarar också för utvecklingsbehov av de verktyg som biblioteksverksamheterna använder: profession, program och aktiviteter, medier, biblioteksrum, digital infrastruktur.

Inför nästa biblioteksplan (2028 -) görs en inventering av åtgärder som vidtagits inom fokusområdena. Inventeringen genomförs av kultur- och fritidsförvaltningen och redovisas till kommunstyrelsen.